

*Інполітова І.Я.,**к.е.н., доцент,**доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця**Сичова А.О.,**магістр,**Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця*

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті розглянуто проблему забезпечення економічної безпеки підприємств, проаналізовано основні підходи до трактування поняття «економічна безпека підприємства» та систематизовано концептуальні підходи до визначення сутності цієї дефініції. Запропонований методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства дає змогу враховувати специфіку діяльності підприємства, вчасно виявляти загрози та причини їх появи загроз, а також швидко відреагувати на їх прояви та розробити заходи щодо усунення.

Ключові слова: захищеність, економічна безпека, оцінка економічної безпеки, рівень безпеки, інтегральний показник економічної безпеки.

Постановка проблеми. Сьогодні українські підприємства працюють у мінливих умовах господарювання, які характеризуються динамізмом та невизначеністю зовнішнього середовища, що зумовлює безліч загроз у функціонуванні підприємства. Вони змушені адаптуватися до умов нестабільності та шукати шляхи щодо зниження загроз своєї діяльності. У зв'язку із цим для забезпечення стабільного та ефективного розвитку актуальності набуває проблема економічної безпеки підприємства.

Економічна безпека підприємства, як і будь-яка система, потребує постійної оцінки. Головна мета оцінки рівня економічної безпеки підприємства полягає у тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування нині і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Сьогодні одним із найпопулярніших напрямів дослідження економічної безпеки підприємства є розроблення підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Сучасними науковцями неодноразово робилися спроби визначити найбільш оптимальну методику оцінки економічної безпеки підприємства, тому сьогодні в науковій літературі сформувалося чимало методичних підходів до визначення рівня економічної безпеки підприємства

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження цієї проблеми знайшли своє відображення у багатьох наукових працях дослідників, таких як О.А. Анатонян, Т.Г. Васильців, В.А. Воропай, Л.В. Гнилицька, К.С. Дяченко, А.О. Заїчковський, О.С. Іванілов, Т.М. Іванюта, В.Л. Ортинський, І.Л. Сазонець, В.С. Рубцов, С.М. Яременко та ін. Ними визначено і сутність поняття «економічна безпека», і підходи щодо її оцінювання. Але в їх дослідженнях наявна певна низка протиріччя та суперечливих моментів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, незважаючи на широке розмаїття наявних підходів та методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств,

аналіз наукових публікацій дає змогу констатувати той факт, що у цих розробках недостатньо досліджено питання придатності розроблених методик оцінювання для застосування на практиці.

Мета статті полягає у розробленні методичного підходу до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства та апробації його на практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методи оцінки рівня економічної безпеки підприємства залежать від конкретного змісту, що вкладається у саме поняття «економічна безпека підприємства», тому через значну кількість підходів до визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства» немає єдиного показника, який би повною мірою адекватно оцінив це явище.

Дослідивши наявні визначення поняття «економічна безпека підприємства», можна простежити, що існує значна кількість підходів до його розуміння (табл. 1). Найчастіше зустрічається ресурсний підхід до визначення економічної безпеки підприємства, який передбачає використання усіх можливих ресурсів підприємства для стабільного функціонування та уникнення внутрішніх та зовнішніх загроз. Значна кількість науковців є прихильниками захисного підходу, який формує поняття «економічна безпека підприємства» з боку захищеності підприємства від негативних впливів та загроз зовнішнього і внутрішнього середовища. З погляду здатності підприємства до збалансованості та стійкості в умовах дестабілізуючих загроз науковці розглядають поняття «економічна безпека підприємства» в рамках стійкісного підходу. Також є прихильники гармонізаційного підходу, за яким керівництво підприємства має урівноважити інтереси підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища і вибрати такі форми та способи їх узгодження, щоб результати взаємодії забезпечили підприємству прибуток.

На думку авторів, пояснення категорії «економічна безпека підприємства» має поєднувати в собі ресурсно-функціональний підхід та стійкісний, адже для успішного функціонування будь-якого підприємства важливі ефективне використання ресурсів підприємства і здатність протистояти загрозам досить мінливого зовнішнього середовища.

Отже, можна зробити висновки, що економічна безпека підприємства є комплексною характеристикою, під якою будемо розуміти стан найбільш ефективного використання всіх видів ресурсів підприємства, що дає змогу попередити, уникнути або послабити негативний вплив внутрішніх і зовнішніх загроз, а також забезпечує стабільне функціонування та ефективний розвиток підприємства сьогодні й у майбутньому. Розмаїття підходів до визначення сутності поняття «економічна безпека

підприємства» зумовлює значну кількість методичних підходів до оцінки її рівня (рис. 1).

Так, індикаторний підхід передбачає, що рівень економічної безпеки встановлюється за результатами порівняння фактичних показників діяльності підприємства зі значеннями індикаторів, що виступають пороговими значеннями цих показників і відповідають певному рівню безпеки. Недотримання порогових значень свідчить про наявність загроз економічній безпеці підприємства. За такого підходу рівень безпеки підприємства визначається як середньозважений ступінь відповідності фактичних значень оціночних показників їх пороговим значенням [14]. Ресурсно-функціональний підхід зводиться до оцінювання ефективності використання ресурсів підприємства за функціональними складниками. Відповідно до даного підходу, шляхом упередження внутрішніх та зовнішніх загроз негативного впливу на економічну безпеку підприємства досягається найефективніше використання ресурсів [15].

Ресурсно-функціональний підхід передбачає розрахунок сукупного критерію економічної безпеки, що являє собою середньозважену величину часткового функціонального критерію економічної безпеки на питому вагу значимості впливу цього функціонального складника на стан економічної безпеки підприємства у цілому. За даним підходом рівень економічної безпеки підприємства визначається шляхом порівняння розрахованого за результатами звітного періоду сукупного критерію економічної безпеки з його значенням у попередніх періодах чи значенням цього показника на аналогічних підприємствах. Зростання сукупного критерію оцінки економічної безпеки в динаміці є позитивною тенденцією і свідчить про економічну надійність підприємства [16].

Програмно-цільовий підхід до оцінки рівня економічної

безпеки підприємства ґрунтується на інтегруванні сукупності показників, які визначають рівень економічної безпеки підприємства. Визначення рівня економічної безпеки підприємства опирається на сектори виробництва, збуту, фінансів та відносин праці [17].

При цьому використовується кілька рівнів інтеграції показників і такі методи їх аналізу, як кластерний і багатовимірний аналіз. Такий підхід відрізняється високим ступенем складності проведеного аналізу з використанням методів математичного аналізу, що в практичній діяльності підприємства досить важко використовувати [14].

Оцінка рівня економічної безпеки підприємства за економіко-математичним підходом здійснюється на основі функціональної залежності рівня економічної безпеки підприємства від відповідних показників діяльності підприємства [15].

На основі даного підходу можуть бути сформовані різні сценарії розвитку підприємства за умови зміни того чи іншого фактору, що є важливим під час обґрунтування вибору фінансово-економічної стратегії розвитку підприємства.

Методи прогнозування банкрутства зводяться переважно до виявлення симптомів фінансової кризи підприємства. Відповідно до методу прогнозування банкрутства, оцінка рівня економічної безпеки проводиться з огляду на рівень поточної платоспроможності.

Підхід до оцінки стану фінансового складника діяльності підприємства передбачає визначення рівня економічної безпеки на основі оцінки економічного стану підприємства й ефективності використання його ресурсів. Представники цього підходу вважають, що важливим складником оцінювання економічної безпеки підприємства є врахування рівня його прибутковості, адже саме прибуток є однією з основних цілей функціонування

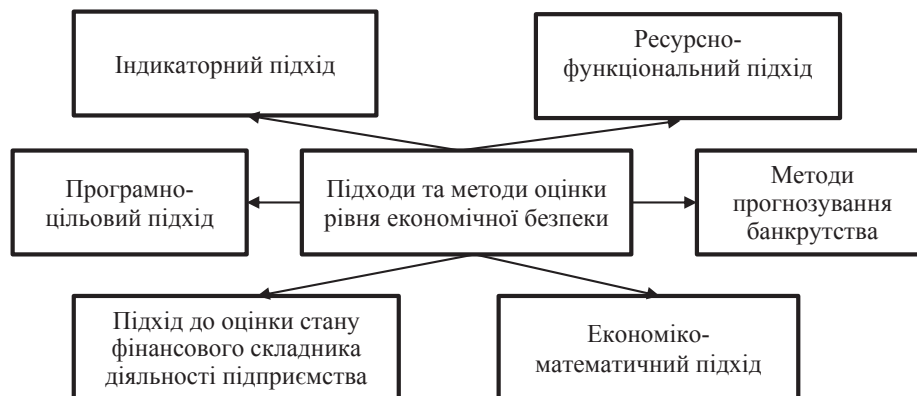

Рис. 1. Підходи та методи оцінки рівня економічної безпеки підприємств

Таблиця 1

Основні підходи до визначення поняття «економічна безпека підприємства» [1–13]

Підхід	Сутність	Представники
Захисний	Реалізація, попередження і захист економічних інтересів підприємства	О.Ю. Мишин, С.В. Мишина, В.Л. Ортинський, Г.А. Іващенко, О.Ф. Ярошенко
Ресурсно- функціональний	Найбільш ефективне використання корпоративних ресурсів для попередження загроз та забезпечення стабільного функціонування підприємства	Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський, І.Л. Сазонець, С.Ф. Покропивний, Т.Б. Кузенко, Л.С. Мартюшева, О.В. Грачов, О.Ю. Литовченко
Стійкісний	Здатність підприємства до збалансованості, стійкості та стабільності	І.О. Шевченко, О.Б. Жихор, О.С. Іванілов, М.І. Зубок
Гармонізаційний	Взаємоузгодження інтересів підприємства з інтересами зовнішнього середовища	Г.В. Козаченко, Т.М. Соколенко, С.В. Кавун, А.А. Пилипенко, Д.О. Ріпка

будь-якого підприємства [15].

Розглянуті методи мають свої переваги та недоліки, які детально розглянуто в табл. 2

Аналізуючи переваги та недоліки найбільш відомих підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємства, можна зробити висновок, що ці підходи дуже складно використати для оцінки рівня економічної безпеки вітчизняних підприємства.

На основі аналізу наявних методичних підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємства можна виокремити низку необхідних аспектів для забезпечення комплексності та системності оцінки рівня економічної безпеки підприємства:

1) методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства повинен урахувувати специфіку діяльності підприємства, що дасть змогу вчасно виявити загрози та причини їх появи загроз, а також швидко відреагувати на них та розробити заходи щодо їх усунення;

2) для того щоб виявити причини загроз для підприємства, найдоцільніше рівень економічної безпеки оцінювати окремо за кожним складником, а потім зводити до узагальноючого або інтегрального показника;

3) точність та об'єктивність результатів розрахунку рівня економічної безпеки підприємства залежить від адекватності визначення системи показників, за якими проводиться оцінка економічної безпеки, тому вона має максимально точно висвітлювати всі аспекти діяльності підприємства;

4) якщо вибраний методичний підхід як інструмент оцінки використовує формування порогових значень оціночних показників, то порогові значення повинні базуватися на об'єктивній основі, адже в розрахунках вони виступають базою для порів-

няння та впливають на результат оцінки рівня економічної безпеки підприємства.

Проаналізувавши найбільш відомі підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства, можна зробити висновок, що в сучасній економічній літературі немає єдиної методики комплексної оцінки економічної безпеки підприємства з урахуванням усіх необхідних критеріїв.

Проте існують методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки, розроблені сучасними вченими, які розроблені на основі узагальнення декількох підходів. Одним із найбільш удалих серед таких методичних підходів, на нашу думку, є підхід, розроблений В.Ю. Халіною [18]. У запропонованому методичному підході було згруповано функціональні складники економічної безпеки: фінансовий, техніко-технологічний, інтелектуально-кадровий, політико-правовий та екологічний. Відповідно до цього, сформовано систему показників оцінки рівня економічної безпеки. Цей підхід особливу увагу приділяє кількісній оцінці рівня економічної безпеки. Достовірність результатів розрахунку рівня економічної безпеки підприємства здійснюється шляхом визначення узагальноючого показника, а також локальних показників для оцінки певних складників економічної безпеки. Проте у цьому підході відсутні такі важливі складники економічної безпеки, як інноваційний, енергетичний та інформаційний, тому у цьому дослідженні пропонується долучити їх під час оцінювання економічної безпеки підприємства. Проаналізувавши найбільш використовувані методи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, було визначено, що для вітчизняних підприємств доцільно використовувати трьохетапний процес оцінювання, який ми про-

Таблиця 2

Переваги та недоліки підходів та методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств [15–17]

Підходи та методи	Переваги	Недоліки
1	2	3
Індикаторний підхід	Підхід дає можливість комплексно оцінити рівень економічної безпеки підприємства за умов науково обґрунтованого визначення індикаторів та визначення їх граничних значень для відповідної галузі	Складність визначення вихідної системи показників та граничних значень індикаторів. За неправильного їх визначення рівень економічної безпеки підприємства може бути визначено некоректно, що є небезпечним для підприємства
Ресурсно-функціональний підхід	Підхід дає можливість комплексно оцінити рівень економічної безпеки підприємства на основі функціональних складників економічної безпеки підприємства	Необхідне детальне вивчення процесів, що мають вплив на стан економічної безпеки підприємства. що ускладнює вибір функціональних складників до оцінювання за даним підходом факторів щодо підприємств різних галузей
Програмно-цільовий підхід	Метод дає змогу отримати достовірні результати рівня фінансової безпеки підприємства, адже відображає принципи та умови управління та розвитку підприємства	Відрізняється високим ступенем складності правильного визначення і відбору показників та визначення методів їх інтегрування
Економіко-математичний підхід	Метод дає змогу виявити основні прямі (зворотні), лінійні (нелінійні) взаємозв'язки між різними факторами, що визначають економічну безпеку підприємств	Під час розрахунку окремих показників виникають проблеми, оскільки для визначення функцій, що встановлює залежність за показниками, слід проводити ґрунтовні дослідження
Методи прогнозування банкрутства	Простота в розрахунках та доступність даних для розрахунків	Оцінка здійснюється лише з огляду на платоспроможність підприємства. Більшість моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємства адаптовані переважно під діяльність закордонних підприємств
Підхід до оцінки стану фінансового складника	Дає змогу оцінити стан підприємства за умови встановлення нормативних значень множини фінансово-економічних показників	Дає змогу проаналізувати лише фактичний фінансовий стан підприємства, а не визначити рівень його економічної безпеки

понуємо. На першому етапі необхідно проводити діагностику загрози банкрутства підприємства, на другому – визначати функціональні складники цієї системи та сформулювати систему оціночних показників. На третьому етапі доцільно розраховувати узагальнюючий показник рівня економічної безпеки, який дасть змогу достатньо об'єктивно підходити до визначення її

рівня на підприємстві. Запропонований методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства дає змогу враховувати специфіку діяльності підприємства, вчасно виявляти загрози та причини їх появи, а також швидко відреагувати на їх прояви та розробити заходи щодо усунення. Щоб підтвердити доцільність використання цього методичного підходу до

Таблиця 3

Аналіз загрози банкрутства підприємства, що займається виробництвом морозива

Показник	2015 р.	2016 р.	Відхилення, %	Імовірність банкрутства
Модель Ліса	0,089	0,079	-11,06	Низька загроза банкрутства
Модель Альтмана	10,82	10,49	-3,04	Імовірність банкрутства дуже низька
Z-рахунок Парена-Долгалева	146,66	70,82	-51,71	Невисока вірогідність банкрутства
Універсальна дискримінанта функція	7,68	7,16	-6,77	Підприємство вважається фінансово стійким і йому не загрожує банкрутство
Модель Спрінгейта	1,50	1,83	21,62	Підприємство не є потенційним банкрутом
Модель Таффлера і Тишоу	0,35	0,48	39,39	У підприємства непогані довгострокові перспективи

Таблиця 4

Показники для оцінки рівня економічної безпеки ТОВ «Хладопром»

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Темп зміни 2015 р. до 2014 р.	Темп зміни 2016 р. до 2015 р.
Фінансовий складник					
Коефіцієнт автономії	0,878	0,904	0,903	1,03	0,99
Коефіцієнт фінансування	0,22	0,41	0,39	1,87	0,95
Коефіцієнт покриття	4,91	4,68	4,68	0,95	0,95
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	36,26	30,78	34,3	0,85	1,11
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	43,63	39,22	44,65	0,9	1,14
Рентабельність діяльності	0,063	0,082	0,079	1,31	0,97
Техніко-технологічний складник					
Коефіцієнт виробничої потужності	433,18	311,28	271,42	0,72	0,87
Коефіцієнт зносу	0,52	0,51	0,51	0,98	0,98
Фондовіддача	6,83	7,85	8,07	1,15	1,03
Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	0,23	0,32	0,36	1,39	1,16
Інтелектуально-кадровий складник					
Коефіцієнт плинності кадрів	0,03	0,03	0,03	0,94	0,94
Продуктивність праці	257,15	334,79	383,95	1,3	1,07
Фондоозброєність праці	37,65	42,63	47,6	1,13	1,04
Коефіцієнт співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників	0,31	0,33	0,35	1,08	1,06
Екологічний складник					
Коефіцієнт перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу	0,85	0,78	0,79	0,92	1,01
Коефіцієнт залюднення ареалу шкідливого впливу	0,77	0,7	0,75	0,91	1,07
Додаткові складники					
Енергетичний складник					
Коефіцієнт енергоефективності	0,98	1,1	1,15	1,12	1,05
Коефіцієнт корисного використання енергії	0,7	0,8	0,85	1,14	1,06
Інформаційний складник					
Коефіцієнт досвіду роботи персоналу	0,47	0,53	0,59	1,13	1,11
Коефіцієнт правової захищеності інформації	0,43	0,44	0,44	1,02	1,02
Коефіцієнт програмної захищеності інформації	0,7	0,75	0,78	1,07	1,04
Інноваційний складник					
Коефіцієнт раціоналізаторської активності	0,02	0,03	0,04	1,50	1,33
Коефіцієнт фінансування інноваційної діяльності	0,08	0,12	0,19	1,50	1,58
Коефіцієнт інноваційності продукції	0,04	0,05	0,06	1,28	1,19

оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, його було апробовано на підприємстві, що займається виробництвом морозива.

Почнемо з першого етапу та визначимо ймовірність банкрутства підприємства. Відповідно до методу прогнозування банкрутства, оцінка рівня економічної безпеки проводиться з огляду на рівень поточної платоспроможності. Прогнозування банкрутства досліджуваного підприємства проведемо за допомогою найбільш поширених в економіці методик (табл. 3).

Таким чином, результати розрахунку, наведені в табл. 3, свідчать, що на підприємстві за всіма розрахованими моделями ймовірність банкрутства відсутня. Проте розрахунки за моделями Ліса, Альтмана, Парена-Долгаева, а також універсальною моделлю свідчать про порушення фінансової стійкості, адже в 2016 р. спостерігається зниження значень даних моделей. За моделлю Спрінггейта та моделлю Таффлера і Тишоу в 2016 р. відбулося збільшення значенням моделей на 21,62% та 39,39%, відповідно. Таким чином, за методом прогнозування банкрутства можна зробити висновок, що на підприємстві існує висока економічна безпека, проте щоб підтвердити це твердження, необхідно перейти до наступного етапу, на якому потрібно сформулювати систему часткових показників економічної безпеки підприємства за функціональними складниками: фінансовим, інтелектуальним, техніко-технологічним, інтелектуальним, екологічним, енергетичним, інформаційним й інноваційним та розрахувати їх значення.

Результати розрахунку наведено в табл. 4.

На третьому етапі проведемо розрахунок узагальнюючого показника рівня економічної безпеки підприємства (формулу для його розрахунку було наведено у праці В.Ю. Халіної [18]).

Отже, за даними табл. 5 ми бачимо, що, незважаючи на значне збільшення рівня фінансового складника економічної безпеки підприємства (123%), загальний рівень економічної безпеки зменшився на 14%, адже рівень техніко-технологічного складника знизився на 6%, інтелектуально-кадрового – на 26%, екологічного – на 23%, політичного – на 2%, енергетичного – на

Оцінка рівня економічної безпеки підприємства, що займається виробництвом морозива

Показник	2015 р.	2016 р.	Темп росту
Рівень фінансового складника	0,55	1,23	123%
Рівень техніко-технологічного складника	1,12	1,06	-6%
Рівень інтелектуально-кадрового складника	1,69	1,25	-26%
Рівень екологічного складника	1,19	0,92	-23%
Рівень політичного складника	1,13	1,11	-2%
Рівень енергетичної безпеки	1,28	1,11	-13%
Рівень інформаційної безпеки	1,19	1,14	-4%
Рівень інноваційної безпеки	2,88	2,51	-13%
Рівень економічної безпеки підприємства	6,15	5,27	-14%

13%, інформаційного – на 4%, інноваційного – на 13%. Отже, незважаючи на попередні оптимістичні прогнози банкрутства підприємства, що досліджується, чітко простежується тенденція до погіршення рівня економічної безпеки підприємства. Як ми бачимо з рис. 2, як у 2015 р., так і в 2016 р. побудований багатокутник економічної безпеки підприємства має відмінності прийнятного багатокутника, за яким рівень економічної безпеки вважається задовільним.

Слід зазначити, що чим довший кожний вектор поточного року від векторів прийнятного багатокутника економічної безпеки підприємства, тим вищий рівень має економічна безпека підприємства, адже свідчить про збільшення рівня кожного складника економічної безпеки та економічної безпеки підприємства у цілому. Проте вже в 2016 р. економічна безпека досліджуваного підприємства зазнала значних негативних змін, адже спостерігається зниження майже всіх рівнів складників економічної безпеки підприємства, крім фінансового.

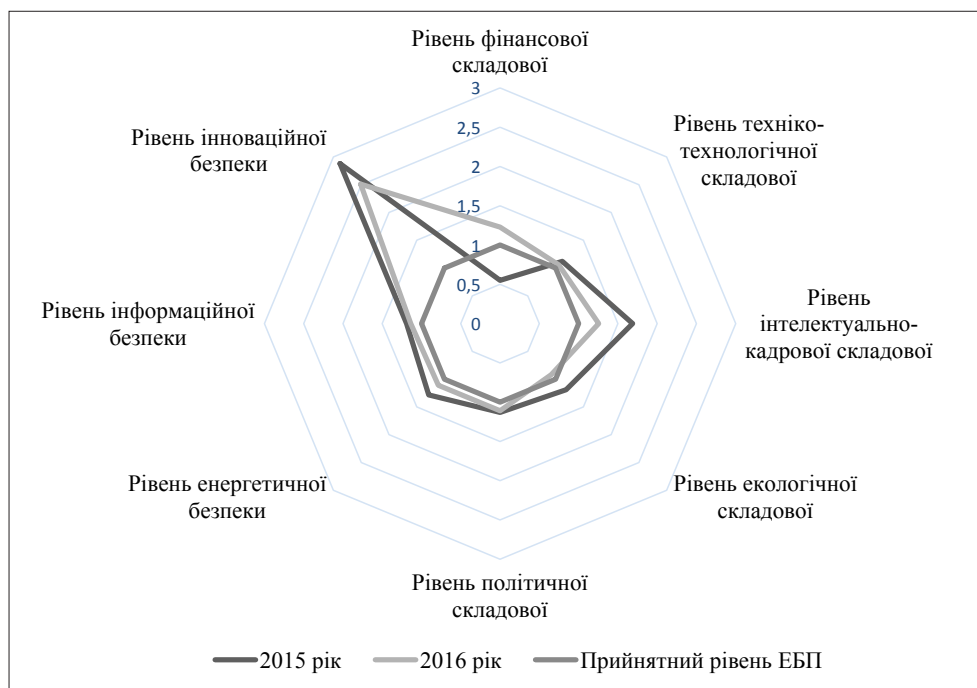

Рис. 2. Радар економічної безпеки підприємства, що займається виробництвом морозива

Висновки. Таким чином, запропонований методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, що базується на проходженні трьох етапів розрахунку, дає змогу враховувати специфіку діяльності підприємства, вчасно виявляти загрози та причини їх появи загроз, а також швидко відреагувати на їх прояви та розробити заходи щодо усунення. Перевагами такого методу є універсальність, інформативність та доступність для дослідників, а також він дає змогу провести комплексну оцінку всіх сфер діяльності підприємства, тому на його основі можна робити висновки про рівень економічної безпеки підприємства, що аналізується. В основу методу покладено функціональний аспект поділу складників сфер економічної безпеки, до яких на відміну від наявних підходів, було віднесено додатково такі сфери як інноваційна, енергетична та інформаційна. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є розроблення системи заходів, які б враховували найкритичніші складники економічної безпеки. Врахування їх впливу призведе до підвищення ефективності та гнучкості управління підприємством.

Література:

- Ортинський В.Л., Керницький І.С. та ін. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посіб. К.: Правова єдність, 2009. 544 с.
- Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія. Львів: Арал, 2008. 384 с.
- Сазонець І.Л. Міжнародні стандарти безпеки підприємств: навч. посіб. Рівне: Волин. береги, 2015. 352 с.
- Іванюта Т.М., Заїчковський А.О. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 256 с.
- Економічна безпека суб'єктів підприємництва: навч. посіб. / М.І. Зубок, В.С. Рубцов, С.М. Яременко та ін. К., 2012. 226 с.
- Жихор О.Б., Куценко Т.М. Економічна безпека: навч. посіб. Харків: ХІБС УБС НБУ, 2013. 144 с.
- Соколенко Т.М. Економічна безпека підприємства в умовах транзитивної економіки. Сучасна наука XXI століття: збірка міжнародних наук.-практ. Інтернет-конф. URL: <http://intkonf.org/kandred-n-sokolenco-tm-ekonomichna-bezpekapidpriemstva-v-umovah-tranzitivnoyi-ekonomiki/>.
- Івашенко Г.А., Ярошенко О.Ф. Ідентифікація дефініції «економічна безпека підприємства». Бізнес Інформ. 2011. № 9. С. 129–131.
- Фінансова безпека підприємства: навч. посіб. / Т.Б. Куценко, Л.С. Мартюшева, О.В. Грачов, О.Ю. Литовченко. Харків: ХНЕУ, 2010. 304 с.
- Економічна та інформаційна безпека підприємств у системі консолідованої інформації: навч. посіб. / С.В. Кавун, А.А. Пилипенко, Д.О. Ріпка. Харків: ХНЕУ, 2013. 364 с.
- Козаченко Г.В., Адаменко Т.М. Економічна безпека підприємства: аналіз наявних визначень. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. 2015. № 1(1). С. 69–79.
- Мишин О.Ю., Мишина С.В. Сутність поняття «економічна безпека підприємства». Вісник економіки транспорту і промисловості. 2012. № 38. С. 86–92.

- Шевченко І. Особливості формування економічної безпеки підприємства. Наука молода. 2010. № 10. С. 178–181.
- Воропай В.А. Аналіз методичних підходів оцінки стану і рівня забезпечення системи економічної безпеки підприємства. Культура народів Причорномор'я. 2013. № 257. С. 190–195.
- Антоян О.А. Підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємств: порівняльний аналіз. Восточноевропейский журнал передових технологій. 2013. № 6/3(66). С. 30–34.
- Гнилицька Л.В. Аналіз методологічних підходів до оцінки стану та рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. 2011. Вип. 2. С. 46–57.
- Дяченко К.С. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємств будівельної галузі. Технологический аудит и резервы производства. 2015. № 4(5). С. 31–36.
- Халіна В.Ю. Методичний підхід щодо оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2014. Вип. 1. С. 173–181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2014_1_24.

Ипполитова И.Я., Сычова А.А. Методический подход к оцениванию уровня экономической безопасности предприятия

Аннотация. В статье рассмотрена проблема обеспечения экономической безопасности предприятий, проанализированы основные подходы к трактовке понятия «экономическая безопасность предприятия» и систематизированы концептуальные подходы к определению сущности этой дефиниции. Предложенный методический подход к оценке уровня экономической безопасности предприятия позволяет учитывать специфику деятельности предприятия, что помогает своевременно выявлять угрозы и причины их появления и быстро реагировать на их проявления и разработать мероприятия по устранению.

Ключевые слова: защищенность, экономическая безопасность, оценка экономической безопасности, уровень безопасности, интегральный показатель экономической безопасности.

Ippolitova I.Ya., Sychova A.O. Methodical approach to assessing the level of the enterprise economic security

Summary. The article considers the problem of ensuring the enterprise economic security; analyzes the main approaches to the interpretation of the concept of “enterprise economic security” and systematize conceptual approaches to determining the essence of this definition. The proposed methodical approach to assessing the level of economic security of the enterprise allows to take into account the specifics of the enterprise activities, which helps to identify threats and the causes of their emergence in a timely manner and quickly respond to their manifestations and develop measures for elimination.

Keywords: security, economic security, economic security assessment, security level, integral indicator of economic security.